

KOČEVSKI SLOVENEK

Izhaja vsakega 5., 15. in 25. dne v mesecu; če je na tak dan praznik, dan prej. — Pos. štev. 1— din.; letna naročnina 30 din., v zamejstvu 60 din. — Poštno-ček. rač. št. 17.785
Oglasi po ceniku. — Izdaja konz. lista, čigar predst. je Karel Skulj, župnik v Dol. vasi pri Ribnici. — Urednik Andrej Struna, Kočevje. — Tiska tiskarna I. Pavliček, Kočevje

Etbin Bojc:

Zadovoljnost ljudskih slojev v narodu

Če prelistavamo občo in našo narodno zgodovino, spoznamo, da ljudski sloji pravzaprav nikdar niso bili zadovoljni. Vedno so obstojale velike medsebojne napetosti med tistimi vodilnimi in odločujočimi krogi, ki so bili zlasti do razsula fevdalnega družabnega reda zelo maloštevilni in omejeni na plemiške vlasteline okrog gradov in graščin, ter med širokimi ljudskimi plastmi. Tudi danes bi si zakrival oči tisti, ki bi — kljub delnemu prodoru demokratičnih načel v naše javno življenje in današnji družbeni red — ne videl veliko nezadovoljnost med različnimi stanoji, ki pač temelji na slabem gnotnem življenjskem stanju teh stanov. Saj je današnja doba tako številne brezposelnosti in tvegavih poskusov reforme mednarodnega gospodarstva pač edinstvena v zgodovini po taki vsesplošni nezadovoljnosti v najrazličnejših stanovih in poklicih, vse od temeljnega kmečkega stanu, pa preko delavskega, ki se je pričel s povečano tehnizacijo življenja številčno dvigati in kosati s prvim, in obrtniškega, ki je prav ob tovarništvu in njegovih strojih največ utrpel, do inteligenčnih poklicev in uradništva, ki se je zlasti v tem vojnem času radi povečane draginje znašlo v veliki stiski. Vsi ti nezadovoljni stanovi imajo — o tem ni dvoma — danes razloga dovolj za tožbe o slabem svojem položaju, da, če hočete, o veliki preteči jim krizi.

Kakor je nezadovoljnost tisto večno preri- vanje za boljše in teženje za višjim sicer v človeški kulturi pozitivna vrednota, saj je vprav tekovanje za dosežkom vedno večje popolnosti v kateremkoli oziru tista gonilna sila, ki množi, dviga, izpopolnjuje človeške stvoritve, pa si moramo pogledati tudi njeno negativno, slabo stran, ki prihaja zlasti v tem času do veljave. Pred stoletjem že je pri nas Fran Levstik zakričal na vse grlo: Bog živi kritiko! In prav je imel. Kritika mora biti že zaradi tiste slabe in kulturno onesposablajoče lastnosti, ko si ne upamo delo bližnika poleg pohvale tudi po zasluženju pogrjati zaradi prevelike obzirnosti. Nič pa h kulturi in njenem stvarjanju ne doprinaša nergaštvo in kritikasterstvo, ki mu ni cilj stvarna resnica in popolnost, ampak zabavljanje in udrihanje po bližnikovi osebi. Pa to ni vse slaba stran ostre kritike. Ta namreč tudi ne sme biti zgolj in pretirano pesimistična, črnogleda, taka torej, da jemlje človeku pogum in voljo za vsakršno vztrajanje in napredovanje. Pa še nekaj je važno pri kritikovanju, ozir. presojanju česar koli. Mislim tu poudariti poleg nekega takta še pravi trenutek, ko taka ostrina in nezadovoljnost izražajoča sodba nastopi.

Vse to razglabljanje je bilo potrebno za uvod temu, kar hočem o tem naslovu povedati. Danes dobro vsi vemo, da niso časi normalni in mirni. Živimo v dobi stalnih nemirov, prevratov in velikih družbenih ter mednarodnih pretresov in prelamljanj. Kapitalizem, ki je bil z vsedose- danjim svobodnim gospodarstvom nujna posledica meščanske kulture, je v svoji skrajnosti privabil na svet drugo skrajnost — zamisel popolnoma vezanega gospodarstva, ki niti ne priznava zasebne lastnine (komunizem!). A nova napaka tiči v tem boljšeškem družbenem redu, ki mu že sedaj izpodkopa tla. Ta napaka je v tem, da je vse to grajeno na brezosebne stvoru državi popolnoma uslužbenega proletarca in da ostaja ta družbena reforma zaprti človeka, ki ni postal po njej nič bolj socialen, nič boljši v etičnem smislu, pa tudi vsled izgubljenega vse- svobode najbolj nesrečno bitje. Boljševiški kom- kolhozi se prilikujejo s svojim militaristič-

Ob petletnici banovanja dr. Marka Natlačena

V tem mesecu je pet let, odkar načeluje slovenski banovini ban g. dr. Marko Natlačen. Pet let dela na tako visokem in odgovornem mestu bi že v rednih razmerah predstavljalo izredno obtemenitev in bi zahtevalo vse- stransko priznanje, še bolj pa moramo biti hvaležni za tako modro in vestno vodstvo naših zadev možu, ki je ohranil nemoten razvoj vseh pogojev našega javnega življenja v viharnih časih, ki danes zajemajo vso Evropo in ki nujno pretresajo tudi našo deželo.

Ban dr. Marko Natlačen

Ko se je pred petimi leti izvedelo, da je g. dr. Marko Natlačen imenovan za bana slovenske banovine, so vsi dobro vedeli, da je bil za to visoko mesto izbran mož, ki je bil zanj najbolj sposoben. Vsa naša dežela, zlasti pa bivša ljubljanska samouprava, sta se bana g. dr. Natlačena dobro spominjali kot predsednika ljubljanske oblasti. Že tedaj je v kratki dobi svojega delovanja ljubljanski oblastni odbor na vseh poljih prevzel staro tradicijo dela, ki ga je v naši deželi tako uspešno in plodovito opravljal bivši kranjski deželni odbor. Nadaljevala so se dela za povzdigo našega kmetijstva, skrbelo se je za pospeševanje elektrifikacije po deželi in odbor je polagal največjo važnost na to, da bi se zboljšal socialni položaj podeželja ter bi se tako tudi zboljšali

vodstvom in skupinskim redom koncentracijskim taboriščem. Komunizem zameta vsako osebno svobodo ustvarjanja posameznika in ne zupa odgovornosti poedince, ki postaja v njegovi družbi brezpraven člen ene same mehanične verige boljševiškega pojmovanja skupna ti in „bratstva“, „svobode“ in „enakosti“. Ta znana gesla že izza francoske revolucije pač ne morejo najti večje absurdnosti in tragične osmešenosti v človeški zgodovini kot so jo našle v današnji Rusiji, kjer se je zgodilo, da so se Platonova načela o državi preobrnila na glavo in je židovski življenjski pogled pomagal zrevolucionirati nezadovoljnega delavca, da je ta zlezal na tron in si ustvaril pravi družbeni kaos in polom.

splošni življenjski pogoji najširših plasti našega prebivalstva. Ko je bil g. dr. Marko Natlačen pred petimi leti imenovan za bana slovenske banovine, se je na ta način samo potrdila in podaljšala v naš čas srečna tradicija delovanja prvih slovenskih samoupravnih teles deželnega odbora.

Ko je pred petimi leti g. ban dr. Marko Natlačen prevzel vodstvo poslov slovenske banovine, je razvil program, ki je bil v polnem skladu z velikimi tradicijami našega samoupravnega življenja; svoj delovni program je zasnoval tako, da je bilo najpo- polnejše nadaljevanje načrtov, ki naj dvignejo splošno blagostanje Slovenije in njenega prebivalstva.

G. ban dr. Marko Natlačen je mož izredne delavnosti. Kakor je naša dežela večinoma še kmetijska, tako je bilo tudi vse delo naše banske uprave posvečeno zlasti dvigu in uspevanju našega kmečkega stanu. Takoj nato pa je prihajala velika in razsežna skrb za socialni položaj našega naroda, zlasti pa za našega malega človeka. Skrb za našo prosveto ni zaostajala in je bila prav tako velika za naše osnovno šolstvo in gradnjo novih ljudskih šol, kakor je bila velika in naravnost mecenska skrb g. bana dr. Marka Natlačena za našo slovensko umetnost. Pri vsem tem pa ni prav nič zaostajalo delo pri javnih delih in je bilo v teh letih zgra- jeno prav v Sloveniji nekaj najlepših cestnih del, prav tako pa se izpolnjujejo in dozi- davajo najvažnejša javna dela, ki naj tudi poznim rodovom izpričujejo, da se nikdar poprej, niti v oblastnih samoupravah niti na vodstvu banovine, ni počivalo tedaj, ko je vodil vse delo mož, ki je bil predstavnik našega katoliškega slovenskega ljudstva in ki njegovih oblik in sposobnosti nikdar in nikjer ni zatajil. Delo g. bana dr. Natlačena dokazuje, da je bil na to mesto pred petimi leti postavljen mož izrednega dela, vztrajnosti in načelne jasnosti.

Pa še eno: po delu takih mož in po njihovih odločitvah prihaja Slovenija počasi do uresničenja svojega ideala — to je do organizacije celotne in pravilno snujoče slovenske samouprave. Ban dr. Marko Natlačen je že v oblastnih samoupravah poskušal nadaljevati in uresničevati to naše stremljenje. Kot ban je sedaj pet let med nami vztrajno in dosledno nadaljeval z velikim delom, ki naj nam koristno utre pot do našega ideala — do slovenske samo- uprave. Ob petletnici njegovega dela mu izrekamo tudi kočevski Slovenci zahvalo za to njegovo delo, prav tako pa mu moramo čestitati k temu, da je znal s svojim delom stalno visoko ohranjovati naš ideal in nas usmerjati k njemu.

Za danes pustimo ob strani, če je bil ta strašen in v vsej zgodovini edinstven — vsaj v takem razsegu — ter nezalisan poskus z mirnim ruskim mušikom in delavcem potreben, da se postavi skrajnosti kapitalističnega družbenega reda, temelječemu na osebni popolni sproščenosti, nasproti drug, namreč državni kapitalistični sistem, temelječ na veliki sužnosti poedince udinjanega, vsemogočnosti komunistične države. Saj vemo, da v zgodovini kot v življenju nikdar ne ob- veljajo skrajnosti, čeprav se te naskakujejo v večnem boju in medsebojnem trenju. Vsi že čutimo, da mora tem razdivjanim skrajnostim v bližnji bodočnosti — pa četudi šele v prihod- njem stoletju in na ruševinah vsega, priti do

harmonije in skladnega izravnanja teh sodobnih družbenih napetosti v odnosih človeka do človeka, stanu do stanu, naroda do naroda. Hrbtenico temu resnično boljšemu redu, ki bo nedvomno po vsesplošnem streznenju danes razburkanih strasti raznih skrajnih struj v človeški družbi prišel, pa bo nedvomno tvoril neskaljen in k pravemu miru in blagostanju vodeč nauk krščanstva, ki je in edini more biti temelj vsakršni človeka dostojni demokraciji. Pojem demokracije se še nikdar ni tako pretiraval in smešil, poniževal in zavračal kot danes. Vendar je res, da bo nastopila boljša, doba demokratičnega družbenega reda šele tedaj, ko bodo vsi stanovi zadovoljni in bo vsak stan kakor vsak človek zavzemal tudi tisto mesto, ki mu resnično gre. (Konec prihodnjič.)

A. —š:

1

Slomšek

učitelj in vzgojitelj mladine in slovenskega naroda

Naša sveta dolžnost je, da proslavljamo zasluzne rojake, da hvalimo sloveče može, ki so se trudili za naš slovenski narod. Koliko so trpeli, koliko žrtvovali za narodni blagor. Vse svoje moči so položili na oltar čiste, nesebične ljubezni. In kakšno plačilo so prejeli zato v življenju? Nobeno! V mučnem naporu so delali, s stoterimi nasprotniki se borili, premagali nešteto ovir, a preganjanje in preziranje je bil njihov delež. Domoljubnih zaslug svet ne plačuje. Edino plačilo bo za njih neumorni trud in povračilo za vse dobrote, ki so nam jih izkazali, da poveljujemo in častimo njihov spomin. S tem pa tudi sebi koristimo. V duhu gledamo in občudujemo njihova dela ter strmimo nad njihovimi uspehi. Srce se nam vnema, — naš pogum se jači, — želja in hrepenenje nam vzplamti, da po njihovem vzoru tudi mi posvetimo svoje moči, dušne in telesne za blagor drage domovine —

Mož, ki pač zasluži, da ga najlepše in iskreno proslavimo, je pač naš nesmrtni Anton Martin Slomšek.

Nešteto let že pokriva zemlja tega slavnega moža, a njegov spomin še živi v Slovencih in bo živel, dokler se bo po slovenskih brdih in ravninah glasila slovenska beseda, slovenska pesem.

Ne boš pokojnik brez spomina, za vekovitost dela govore.

Ob njegovem spominu nam stopi Slomšek najprej pred oči kot oče, kot velik cerkveni knez, ki je zaoral brazde v slovenska srca, iz katerih še danes klije venec božjih darov. Prav

tako velik, kakor kot cerkveni knez, je Slomšek tudi kot učitelj in vzgojitelj mladine in slovenskega naroda. O Slomšku lahko trdimó, da je prvi med Slovenci zanesel narodno misel v široke narodne mase in sicer v vse sloje do najubožnejše gorske kočje. Slomšek je bil oni veliki prerok, ki je spečo slovensko dušo zbudil iz tisočletnega spanja.

Vsakdanja izkušnja nas uči, da sta pouk in vzgoja za človeka velikega pomena za njegovo srečo in slavo pa tudi za časni in večni blagor. Nešteti ljudje so se s pomočjo dobre šole visoko povzpeli in zasloveli po svetu. Naš Slomšek je kmalu spoznal velik pomen šole ter se je z vso vnemo oprijel šolstva in si je s tem priboril neveljivi venec, ki mu ga je mati domovina hvaležno položila na njegovo glavo.

Čudimo se, kako se je mogel pečati s šolo, saj je bil vendar dušni pastir. Če spoznamo takratne življenske razmere Slovencev, nam je takoj vse jasno. Šol je bilo takrat zelo malo, le po večjih krajih so bile borne ljudske šole, v manjših krajih pa šol sploh ni bilo. Po posameznih župnijah so marljivi in požrtvovalni duhovniki iz ljubezni do mladine ustanavljali šole.

Ko je stopil Slomšek poln velikih sklepov, visokih namenov in tisočerihi nad v prvo službo, je takoj spoznal žalostni položaj slovenskega ljudstva in skrajno siromaštvo ljudskih šol. In kaj je storil? „Delati, delati je treba, — Slovenec delaj!“ je dejal.

Dolžan ni samo, kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan! Na delo tedaj!

Po prihodu na Bizeljsko je ustanovil nedeljsko šolo. Vsako nedeljo je zbiral mladino krog sebe in jo učil. Kako rada je prihajala mladina k pouku. Kako rada se je odzvala njegovemu vabilu! Ni bil mladini samo učitelj, ampak tudi nadvse ljubezniv oče. Slomškova ljubezen ni bila navidezna, bila je resnična. Ne le mladini, tudi odraslim je bil izredno prikljiv. Ni čuda, da so tako številno prihajali k pouku, da je postala njegova soba kmalu pretesna.

Nedeljske šole so bile prava dobrotja za slovenski narod, saj so bile edino one zmogljive dvigniti ljudstvo iz mrtvila. O koristi in moči šole je dejal: „Kdor ima srce mladih ljudi v rokah, lahko skrbi za lepo bodočnost naroda. Kriva in napačna vzgoja pa je slabih časov mati.“ Slomšek pa ni le sam delal v šoli, navduševal je tudi druge k plemenitemu in zasluznemu delu in opravi. Svoje stanovske tovariše je vneto bodril, da so osnovali šole.

„V župniji in srenji, ki nima prave šole, je vedno zima, glava takih ljudi je puščava, srce pa led. Truplo sicer živi, pa kaj pomaga, duša spi večne smrti žalostno spanje,“ tako je govoril svojim tovarišem. Po Slomškovem zgledu

stal, česar so ga tožili ali sumili, stiskali, mlinčili, raztezali, vili in žgali.

To mučenje je imelo več stopenj, drugo od druge hujših. Prva je bila, da so obdolžencu dali oba palca v navoj, ki so ga toliko časa navijali in palca na rokah stiskali, da je kri iz nju štrkala in so mu jo zdrobili. Ako te bolečine niso izsilile priznanja, je nastopila druga stopnja. Dajali so mu namreč ovoje na noge okoli piščali in meč ter jih tako dolgo privijali, da je vsled prevelikih bolečin osumljenec obljubil vse potrditi, česar ga dolže; ali če tega ni hotel obljubiti, so mu zdrobili vse kosti. Tretja stopnja pa je bila natezanje. Osumljencu so na hrbtu zvezali roke z močno vrvjo, ki so jo napeljali v škripec na stropu in so nesrečnega zatočenca potegnili kvišku tako, da sta se mu roki zavili narobe nad glavo. Da so mu bolečine še povišali, so ga naglo spustili na tla ter ga zopet potegnili kvišku. Včasih so mu celo železo privezali na noge in ga pustili po pol ure viseti na vrvi. Včasih so celo smolo ali žveplo zažgali, da so mu raztopljeni utrinki padali na golo telo, ali mu prižgali luč pod pazduho ali podplati, ali pa so mu ostre stvari zabadali na nohte na rokah in nogah. Konec je bila vedno smrt na grmadi. Take žrtve oblasti niti v mrliške knjige niso pustile zapisati med druge krščanske vernike. Zapisnik zadnje take pravde v Ribnici in na Kranjskem sploh se torej glasi:

Krvava pravda o zadevah Marine Šušarkove (Češarkove), Lucije Kerzničevke in

so bili njegovi tovariši vzorni učitelji, nedelje pa so postale dnevi veselja, pouka in zabave. Z nepopisnim veseljem so kmetje pošiljali svoje otroke v šolo in kmalu je ni bilo več hiše, v kateri ne bi kdo znal čitati in pisati.

(Prihodnjič dalje.)

Medvedja nadloga

Lani se je vršila pri banski upravi in na njeno pobudo anketa, katere so se udeležili zastopniki kmetov in zastopniki lovcev, kjer naj bi se uredilo vprašanje zaščite medveda, ki poteče letos. Obravnava tega važnega vprašanja je bila dolga in mestoma burna. Kmetijski zastopniki so hoteli, da se zaščita ukine in s tem odstrani vsakoletna škoda ki jo medved napravi na koruzi, fižolu in drugih sadežih, lovci so stali na stališču, da naj se zaščita medveda obdrži, češ da je to posebno dragocena zver, po kateri slovi naša Kranjska dežela in posebno po tej vrsti, ki živi v kočevskih gozdovih. Navajalo se je tudi število medvedov, ki še žive v našem okraju. Anketa pa ni dala rezultata, baš zato, ker sta bili obe stranki nepopustljivi. Zato se je odložila na poznejši čas, toda doslej ni bila več sklicana. Letos se pa spet oglašajo kmetovalci s svojimi pritožbami radi velike škode po medvedu. Če pomislimo v kaki tiskavi smo radi prehrane in še v večji skrbi za bodočnost, potem bomo razumeli upravičeno zaskrbljenost kmetovalca za letošnji pridelek, posebno koruze, ki je glavni živež za naše kraje. Brez koruze in brez krompirja si ljudstvo ne more misliti dolge zime in pomladi! Šele teden, pa je koruza pokazala, da bo dozorela in bomo z božjo pomočjo obvarovani največje nesreče na polju, če koruza odpove. V interesu sigurnejše prehrane kmetijskega prebivalstva je, da se vprašanje o zaščiti medveda nujno reši v ljudsko korist.

Kmetovalec

Notranji pregled

Nj. Vel. kraj Peter II.

je na svojem študijskem potovanju po Srbiji si ogledal zgodovinske spomenike in samostane. Nato je prišel v spremstvu hrvatskega bans dr. Šubašiča tudi v Djakovo ter si ogledal Strossmayerjevo katedralo. Tu ga je svečano sprejel djakovski škof dr. Avksamović.

Narodna banka podrejena drž. vodstvu

Dosedaj je bila Narodna banka izključna last nekaterih poedinih delničarjev, ki so imeli možnost, da po svoje usmerjajo njeno politiko. Nov

Končarice (Skončarice). Od 11. maja 1701. Kriminalni zvezek 14.

Leta 1701. 30. aprila se je začela kriminalna pravda zoper nekatere čarovniške osebe, ki so bile zaprte v ribniški graščini (op. ječa še stoji). Takole je potekala:

Navadni sodnik. Prisledniki: G. Janez Gašper, svetovalec, g. Jurij Lesar, Peter Puželj, Peter Vesel, o zadevi Marijete Šušarkove. G. Andrej Mordaks, zastopnik deželne sodnije. G. Janez Ravnik, pisar pri sodniji.

Kako se pričujoča imenuje? Kje je rojena in kje stanuje? Imenuje se Marina Šušarkova in je tukaj v ribniškem trgu rojena, kjer tudi stanuje. Koliko je stara? Okoli 40 let.

Kdo so bili njeni starši in kako jim je bilo ime? Oče je bil Mikula Gnidica, po domače imenovan Česenj, mati paj je to leto umrla in ji je bilo ime Marijeta.

Ali je pričujoča omožena? Ali ima kaj otrok? Omožena je z Janezom Šušarkom, čevljarjem, in ima šestero otrok, pa tudi sedaj je noseča.

Ali ve, zakaj stoji pred sodbo? Ne ve, da bi bila kake reči kriva, da si jo ljudje sodijo, da je čarovnica, ona pa, da je v tej stvari popolnoma nedolžna.

Ali je poznala Anko Zbačnikovo, Nežo Rusovko in Lucijo Kerzničevko in ali ve, kam so prišle? — Vse tri je prav dobro poznala, kot čarovnice so bile sežgane.

Ali se ni tudi ona udeleževala te hudobije? Naj bi sama prostovoljno priznala — „One so s tem, da so zoper mene pričale, pogubile svoje duše, ker nikakor ni tako, kakor so govorile.“

† Dekan Anton Skubic:

14

Zgodovina ribniške župnije — pravda kmetov

Tudi pri nas so duhovniki nastopili zoper to nečloveško ravnanje, skoro vselej pa z nevarnostjo, da vsled zagovora nedolžnih žrtev sami ne pridejo na grmado kot čarovniki ali prijatelji čarovnic. Ne vemo, koliko je bilo v Ribnici justificaranih, pač pa jih je moralo biti mnogo. Zadnja žrtev je padla dne 11. maja 1701, o kateri se nam je ohranil natančen sodni zapisnik. Pripomniti pa moram, da teh sodb ni izrekal graščak, ampak nalašč v to sestavljen krvavi sodni dvor, kakor je določal urbar in kar sem že zgoraj omenil.

Da spoznamo strahoto teh preiskav in sodb, najprej nekaj opazk. Čarovništvo, to je bila tedaj strašna beseda in je pomenila vso nemogočo zlobo. Dasi se je cerkev borila zoper nečloveško ravnanje z ubogimi ljudmi, ki so bili osumljeni čarovništva, je vendar sodna oblast često nečloveško kruto postopala z brezpravnimi ljudmi in iz njih izsiljevala, da priznajo stvari, ki jih nikoli storili niso in jih tudi storiti niso mogli. Da razumemo poslednjo tako pravdo, ki se je dovršila v Ribnici dne 11. maja 1701, naj omenim najprej mučilna orodja, ki so se jih posluževali kruti sodniki. To orodje so imenovali na kratko „čarovniški stol“. S tem orodjem so vsakega, ki ni takoj ob-

zakon o Narodni banki naš osrednji denarni zavod popolnoma podrejuje državnemu vodstvu in pričakujejo v vladnih in gospodarskih krogih od tega ukrepa mnogo gospodarske koristi v dobro vsem državljanom in vsem predelom Jugoslavije.

V Zagrebu odprli nemško gimnazijo

V preteklem tednu so bile slavnostno odprte tudi nekatere nemške gimnazije in sta prireditvi v Belgradu in v Zagrebu nudili priložnost za značilne izjave o prijateljskih odnosih med Jugoslavijo in Nemčijo.

K. Š.:

Iz življenja našega kmetskega ljudstva

Zatajena sobica

Na vrata je potrkal mož in stopil pred me, češ imam posebno prošnjo. Bil je okrog 70 let star, izmučen, slaboten. Vsede se in začne s svojo prošnjo: „Žena mi je umrla, pustila mi je štiri otroke in leseno bajto pod gozdom v Kotu. Trudim se na vse načine, da bi otroke preživel, pa ne morem. Rad jih imam nad vse, sebi do zadnjega grižljaja pritrugujem, toda ne gre in ne gre. Slišim, da radi pomagata, pa sem prišel k vam za svet in pomoč. Kar boste svetovali, bom vse naredil, samo da se otroci preživijo.“ „E, no,“ ga prekinem, „kar korajžo, bo že šlo, par takih črvičev se bo že preživel,“ ga opogumim. „No, veste,“ nadaljuje že bolj korajžno, „saj zdravi so vsi štirje, dva fantka in dve punčki. Najstarejša je deklica 10 let, potem gre kar po dve leti 8, 6 in 4 letni fantek. Rad bi, da bi prišli v poštene roke. Od mene in matere ne bodo imeli ničesar, ker bajta je zadolžena in bo šlo vse na prodajo takoj po moji smrti, če že ne prej.“ Začela sva ugibati, kako bi se pomagalo. Kak zavod vseh štirih ne bo sprejel, kaka dobra duša še manj, revež je pa le silil, da, kamor gre, naj grejo vsi štirje in kam blizu „da jih bom katerikrat še videl“. Pogovorila sva se, da pride z otroci čez 14 dni k meni, skušal bom jih spraviti v poštene roke in čim bliže Kotu, ker je revež že slabotnih nog. Potolažen je družinski oče odšel. Jaz sem pa začel misliti, kako naj rešim vsestransko povoljno to dokaj težko nalogo. Pa sem jo pogruntal. V nedeljo oznanim svojim faranom, da naj oni, ki bi bil voljen iz usmiljenja vzeti vsaj za kako leto revnega otroka v oskrbo, pride prihodnjo nedeljo popoldne v župnišče.

Povdarjeno je bilo iz usmiljenja, ne pa iz dobička, da bi mu otrok le delal. Seveda je bilo treba še več razlage osebno od osebe do osebe, pri onih, katerim bi se otrok mogel zapati v vzgojo. Jaz sam sem kar težko in zelo radoveden pričakoval nedeljo, brez dvoma oče Gorjanc — tako mu je bilo ime — tudi! Pa jih pripelje štiri otročiče v župnišče takoj po večernici. Nabralo se je tudi nepričakovano veliko gospodinj in nekaj možakarjev. Zbližal sem čim preje otroke z ženskami in očeta zaposlil v razgovoru z možmi, da ni bilo mučnega gledanja in preuradnega pojasnjevanja. Zbranim sem na to pojasnil nevzdržno stanje te družine, „gre zato, da se pomaga revežu z vzrejo in vzgojo otročičev“. Žene so postale solzne, češ saj se našim otrokom tudi lahko kaj takega še prigodi. — Pa stopi k meni možakar in se oglasi za osemletnega fantka. Očetu Gorjancu pojasnim, kdo je ta mož, kakšna je hiša, da mu ne gre za kak profit, ker ima dovolj lastnega premoženja in da lahko najme delavne moči. Njegova žena je krščanska in enega lastnega otroka imajo. No, pa sta se možakarja takoj zbližala in oče je bil zadovoljen. E, kaj bo pa otrok rekel, je nas zaskrbelo. Deček se plaho pritiska k očetu in gleda novega očeta. Pa mu začne oče Gorjanc prigovarjati in res vzklikne otrok: „Oče, pa bom vas še katerikrat videl?“ Vsi smo se zasolžili. Novi oče je razumel položaj, pritegne otroka k sebi, ga pobožna n zatrjuje, da bosta šla večkrat v Kot očeta obiskat. Sam sem obljubil otroku, da bova šla skupaj k Novi štifti, mimogrede pa v Kot k očetu. Otrok je bil potolažen in odšla sta z novim gospodarjem. V tistem stopi žena k meni, češ jaz vzamem pa starejšo deklico; „no, to vzamem pa tudi jaz,“ se oglasi na drugi strani snhljata gospodinja. Prisodili smo jo prvi, ker sem jo poznal bolj čutečo, usmiljeno in ne skopo.

Duhovno berilo

Bil je pa neki kraljevi uradnik, čigar sin je bil bolan v Kafarnaumu. Ko je ta slišal, da je Jezus dospel iz Judeje v Galilejo, je prišel k njemu in ga prosil, naj pride in ozdravi njegovega sina; bil je namreč že na tem, da umrje. Jezus mu je tedaj rekel: „Če ne vidite znamenj in čudežev, ne verujete.“ Kraljevi uradnik mu pravi: „Gospod, stopi tja, preden moj otrok umrje!“ Jezus mu reče: „Pojdi, tvoj sin živi.“ Mož je verjel besedi, ki mu jo je rekel Jezus, in je šel. A že na poti so mu naproti prišli služabniki in naznanili, da njegov sin živi. Povprašal jih je torej po uri, ob kateri mu je odleglo. Rekli so mu: „Včeraj ob sedmi uri ga je pustila mrzlica.“ Oče je tedaj spoznal, da ob tisti uri, ob kateri mu je bil Jezus rekel: „Tvoj sin živi.“ In veroval je on in vsa njegova hiša.

Sv. Janez, 4, 46-53

Na moj namig je bil oče bolj zadovoljen za prvo. Spet sem povdaril, da gre le za krščansko usmiljenje in pomoč sirotam. „E, nič ne bo punčki hudega, nič, saj Neža ima vsega dosti in nič otrok, kar za svojo naj jo vzame“, se oglasi gruča žensk, ki so zase kramljale in preresetavale nenavadno udinjavanje. „No, boš šla Anica s to teto“, pobožam po glavi drobno dekletce, „saj se boš učila kuhati in delati po polju, pa blizu boš imela šolo in cerkev“. Dekletce se odmakne in povije k očetu. Slišal sem glasno ihtenje žensk, deklica pa vsa v solzah gleda z vso živostjo svojega očeta. „No, Anica, nič ne jokaj, boš vidla, da ti bo boljše kot doma, le pojdi, saj slišiš, da je ta žena dobra in ti bo druga mati“, jo nagovarja oče. „Pa bom morala zmerom tam biti?“ se obrne otrok z vprašanjem k meni. „Ne, ne, Anica, če ti bo hudo, boš k meni prišla, pa bova šla k očetu nazaj; nič te ne bo vezalo, pa le poskusi, saj očeta boš še dostikrat videla in se z njim pogovorila.“ Nova mati stopi k deklici in jo rahlo privije k sebi. Oče pa brez solze odvije njeni ročici od sebe in jo pritegne k novi gospodnji. Kmalu sta bili prijateljici, pa stopita k meni, da se tudi od mene poslovite. Par bodrilnih besed s silo, ker pogled na uboge sirote mi je stiskal grlo in srce. Kot da vsi navzoči čutimo mučen položaj, stopi k meni postarna vdova, češ ona štiriletna punčka bo pa moja, sva se že zmenili. Malo cukerkča, kos belega kruha in prijateljstvo je bilo kar trdno. „No, Francka, vidiš mamó, po kateri si tolikrat vpraševala.“ „Veste,“ se obrne oče k meni in k ostalim, „naša Francka gre v vas, pa kadar pride domov me vprašuje: „Kje pa so naša mama, saj jih imajo povsod — pri nas jih pa ni.“ „No, pozameni, Francka, vidiš, ta mama imajo veliko hišo, pa racke, mucke, malega psička, pa jaz bom prišel in šli bomo v Kot k očetu, vsi trije: mama, ti in jaz.“ Že je Francka objemala novo mamó, ki jo je hitro odnesla v sosednjo vas. Za šestletno Micko, bila je boleha in otožna, drobčkana in vedno v solzah, ni „očeta“ ne „matere“. „No,“ se oglasi oče: „Saj Micka bo pa kar v vasi ostala. Mama, na potu mi je zatrjevala sosedja, da se je za njo zglasila usmiljena žena.“

Soba se je začela prazniti. Pa stopi k meni nekaj žensk, češ glejte, vse smo solzne, še možki si brišejo oči, le ta oče je trd, da se ne gane, še ene solze ni bilo v njegovih očeh; oh, kako je trd ta dedec, se huduje druga. V sobi ostano sami, oče, mala Micka, ki se neprestano ovija za njegove roke in jaz. „No, ste zadovoljni,“ ga vprašam in mu popisujem nove stariše njegovih otrok z zadržilom, da bom še poskrbel za otroke in šel jih večkrat obiskat. Oče Gorjanc me je hvaležno gledal in se globoko odahnil, češ: „Bog Vam plačaj!“ Po malem zagrizku mož vstane, se poslovi, odpre vrata, pa zastavi korak, se obrne nazaj, stisne malo Micko k sebi, me pogleda z nenavadno velikimi očmi in zaihti: „Ko bi videl vse štiri otroke na mrtvaškem odru, pa bi ne trpel toliko kot danes, ko jih oddajam v tuje roke.“ Bila je to zadnja beseda in odšel je.

Čez osem dni mi pridejo povedat: „Danes zjutraj smo našli očeta Gorjanca mrtvega v njegovi koči — počilo mu je srce.“

Pa sem se spomnil na besede onih žensk, češ vsi se solzimo, on oče je pa tako trd.“ Zatajena solza je zares najbolj pekoča.

Plačajte naročnino!

Poročajo

Velike Lašče. V Zg. Retjah pri Velikih Laščah so se pojavili konjski tatovi. Iz hleva posestnika Paternosta so okradli lepega kakih 7000 din vrednega konja. Isto noč so enakega konja okradli Paternostovemu sosedu Žužku. Zanimivo je, da omenjena posestnika posedujeta vsak po dva konja in so tatovi izbrali boljšega iz vsakega para. Za storilci ni nikakega sledu. — Vzorna krščanska zakonca Anton in Frančiška Klava iz Adamovega sta obhajala v krogu svojih otrok zlati jubilej svoje poroke. Naj jih dobri Bog čuva in ohranja še na mnoga leta!

Nova vas. Na meji lovišča je po nesreči v mnenju, da strelja jelena, obstrelil zakupnika sosednega lovišča g. Vilkota Ivanca univ. prof.-kirurg dr. Lavrič, ki je z ostalimi takoj nudil pomoč ponesrečencu in ga spremljal v rešilnem avtomobilu, pa je na voznji g. Ivanc žal izdihnil. Tragičen dogodek je strašno zadel Ivančeve kakor tudi prof. dr. Lavriča. Ivanc zapušča ženo in dva sinova. Vsi sočustvujejo s prizadeto družino.

Prigorica. S kakim hrepenenjem čakamo na novo koruzo! Vsak dan ga ogledujemo, kako zori in se oziramo proti nebu, da ne bi prišla prezgodnja slana, kajti v sednji dobi bo koruzna v prehrani naša rešitev. Pa glej, že se spet oglašča ta grda mrcina, medved, ki po svoje gospodari po naših njivah. Hodimo stražit vsako noč in kurimo, da z ognjem odganjamo neporabljenega gosta, pa je neolikan, neotesan kosmat pošteruh, ne da si dopovedati, da kmet zase sadi koruzo. Pričakovali smo, da bo letos padla neka zaščita medveda in da je bodo naše koruzne njive deležne, pa ni nič. Nobena odškodnina ne da tistega, kar prinese domača njiva! Ubogi kmet je na vse strani oškodovan. Poleg divjih prašičev pada na naša polja še medved, ki bi se lahko uničil!

Glažuta. 7. septembra je bila pri nas prav lepo uspela cerkvena slovesnost, obletnica blagoslovitve naše ljubke kapele presv. srea Jezusovega. Nastopal je naš domači cerkveni pevski zbor. Duhovno opravilo je izvršil č. g. kaplan Kuhar iz Loškega potoka, ki nas z občudovanja vredno požrtvovalnostjo večkrat obiskuje v vsakem vremenu navzlic veliki oddaljenosti in nam oskrbi duhovno opravilo, ker naša župnija Grčarice je izpraznjena. Vsi smo mlademu idealnemu g. kaplanu zelo hvaležni. Udležba domačih in okoličanov je bila prav dobra. — Kot smo zadnjič poročali, je naša šola spet oživela. Poslala pa nam je zagrebška banska uprava za učitelja — Hrvata, ki zaenkrat ne obvlada našega jezika. Sodeč pa po njegovih dobrih volji, bo pouk naših slovenskih otrok kmalu v njihovi materinščini, kar je naša želja in zahteva celokupnega slovenstva, ki hoče svojo kri vzgajati v lastni slovenski besedi!

Rakitnica. Umrla je 17. t. m. Ivana Grebenc, posestnica in gostilničarka. Pokojna je bila obče spoštovana v domači župniji in sosedstvu kot predvarna in modra gospodinja. Odlikovala pa jo je posebna resnost in globoka vernost. V daljši boleznini je ostala do zadnjega zdiha pri zavesti in na dan smrti je preejala še zadnjo popotnico. Lep pogreb je pričal o njeni priljubljenosti in spoštovanju. Naj v miru počiva!

Zadolje. One modrijane, ki trdiijo, da medved ne dela škode, bi pozvali te dni v našo vas, pa bi se na lastne oči prepričali, kaj ta mrcina napravi. Prejšnji teden je posestnik stražil svojo koruzno njivo in pregnal kar dva medveda. V istem času je zalotil sosed na svoji njivi enega in videl drugega, ki je lomastil na sosednji njivi. Lomastila sta po koruzi, kot da sta najeta. En kmet ima do 2000 storjev uničenih na njivi. Nobena ograja ne drži! Ni prav, ni prav, da se ta mrcina zaščiti še naprej, naj bogata gospoda, ki „radi lepšega“ hoče ohraniti to zver, lahko priredi ograjen prostor v gozdu in vanj nažene to robo, ki jim je dragocena, nam ubogim kmetom pa zelo škodljiva.

OLUP I. - TRIGLAV

INDUSTRIJA PERILA IN OBLEK

Stari trg 2 Ljubljana Pod trančo 1

Prodaja na veliko in malo. — Obleke in perilo se izvršujejo po meri po najnovšem kroju in po najnižjih cenah. —

Sprejema se tudi blago za perilo v izdelavo

Novice

Dijaški dom — banovinska last. Javna dražba vseh nepremičnin društva Dijaški dom v Kočevju se je vršila dne 20. t. m. pri tukajšnjem sodišču. Za posamezne skupine je bilo dosti kupcev iz mesta in dežele. Za vse skupaj kupec pa je bila skupina kočevskih meščanov in pa kraljevska banska uprava, ki jo je zastopal ljubljanski odvetnik dr. Voršič. Banska uprava je dala 1.430.000 din. Dobila je premoženje izpod cenilne vrednosti. Veseli smo tega nakupa in pa zanimanja, ki ga je pokazal g. ban dr. Marko Natlačen za nas. Vsi želimo samo, da se v kratkem odpreta v polnem obratu oba objekta in se tako pripomore k procvitu kočevske gimnazije. Mnogo je tudi potrebnih slovenskih dijakov, ki bi lahko našli streho v domu. Še sedaj pa se jih dnevno vozi okoli 60 iz cele ribniške doline v šolo. So zdrav in nadarjen naraščaj in škoda bi bilo, da se jih zanemari!

Uboj ali nesreča. V kočevskem šahnu je precej malih hišic, ki jih so sezidali tukajšnji Slovenci, pretežno delavci. V okolici se drže vedno cigani Hudoroviči, za katere se govori, da včasih tudi kaj ukradejo na njivah. V ponedeljek zvečer so začeli prepir s sinom tamošnjega posestnika Colnarja in mu, kakor se trdi, grozili in mu sledili do hiše. V razburjenosti je imenovani pograbil za vojaško karabinko in streljal v temi v smer, v kateri so bili cigani. Zadel je in ubil 14 letno ciganko. Sodna ugotovitev bo prinesla v ves dogodek več jasnosti.

Lastniki orožnih listov morajo plačati do konca septembra 1940 takso za posest in nošenje orožja, ker bo sicer proti njim uvedeno kazensko postopanje.

Vsem prodajalcem in kupecem drv. Vsi kraji v kočevskem okraju se smatrajo za izvozne kraje drv. V smislu uredbe v maksimiranju cen drv, je ista določena za najboljša bukova drva 110 din za prm. (Služb. list kos 60 od 27. julija 1940.)

Ukinitve uredbe o omejitvi odtujevanja nepremičnega imetja. Ministrski svet je na podlagi čl. 1 uredbe o spremembi obstoječih predpisov in o izdajanju novih z dne 16. septembra 1936 predpisal uredbo o ukinitvi uredbe z zakonsko močjo o omejitvi odtujevanja nepremičnega imetja na področju apelacijskega sodišča v Ljubljani, št. 87.820, z dne 4. septembra 1938 in uredbo z zakonsko močjo o omejitvi odtujitve nepremičnega imetja na področju apelacijskega sodišča v Novem Sadu in Zagrebu, št. 15.860, z dne 18. februarja 1938 z vsemi njenimi spremembami in dopolnili. Uredba je objavljena v današnjih „Službenih novinah“ in stopi z današnjim dnem v veljavo.

Zunanji pregled

Nemški in angleški zračni napadi London kot cilj

Nemško letalstvo je v glavnem napadalo London in sicer v strnjelih, noč in dan trajajočih navalih. Izven Londona so bila napadena tudi pristanišča in industrijska mesta po raznih delih Anglije. Škoda, ki so jo nemške bombe napravile, je po priznanju Anglije same zelo občutna. Poleg industrijskih naprav so porušene cele ulice stanovanjskih hiš. Angleška letala so pa od svoje strani predvsem v nočnih napadih napadala pristanišča ob belgijski, nizozemski in francoski obali, kjer so Angleži slutili, da nemško vojno vodstvo že zbira čete, vojno blago in prevozne ladje za poskus izkrcanja na angleških tleh, kakor hitro bi letalstvo pripravilo svoje. Nastopilo pa je slabo vreme, ki je vplivalo na razvoj načrtov. Angleška letala so tudi vsako noč obiskala zahodne dele Nemčije in Berlin.

Italijanski napad na angleške postojanke v Egiptu

Italijani so izvedli svoj udar na Egipt, odnosno na angleške postojanke v Egiptu na sredozemski obali ter so v par dneh prišli ob obali že 100 km globoko na egiptsko ozemlje proti Marsa-Matruhu, kjer je, kakor pravijo, središče angleškega odpora. Italijansko letalstvo je bilo tudi na drugih odsekih zelo živahno. Angleži so v teku tedna s svojim brodom napadli italijansko prodiranje ob obalni cesti v Egipt ter italijansko pristanišče Benohazi v Libiji. Angleška letala pa so napadla italijanske otoke v Dodekanezu. Boji na morju so povzročili izgube na obeh straneh.

V nedeljo dne 29. septembra 1940 se vrši

ustanovni občni zbor

Prosvetnega društva za župnije Kočevska Reka, Borovec in Gotenica

v ljudski šoli v Štalcarjih popoldne ob 3. uri. Privabimo domačine in okoličane in prijatelje našega dela. Pridejo tudi gostje iz Ljubljane.

Ribentrop v Rimu - Izločitev angleškega vpliva v Sredozemlju

Sestanek v Rimu je imel namen, kakor izhaja iz nemških in italijanskih službenih poročil, da v okviru splošnega napadalnega načrta na Anglijo izloči angleško moč in angleški vpliv iz Sredozemskega morja. Na Sredozemskem morju se nahaja še velik del angleškega brodomstva in močna armada v Egiptu in Palestini. Na obalah Sredozemskega morja ima Anglija še vedno svoj vpliv v francoski Siriji, v vezniški Turčiji ter v prijateljsko razpoloženi Grčiji. Na izhodu Sredozemlja pa ima svojo gibraltarsko trdnjavo. Načrt osičnih držav je očitno ta, da s pomočjo Španije preženejo Angleže iz Gibraltarja ter Sredozemsko morje zaprejo, na to pa po določenem načrtu angleško brodomstvo in suhozemsko vojsko, ki sta tukaj zaprta, uničijo z velikim udarom na Egipt, na Palestino in na petrolejski vod iz Iraka. Toda za dosego tega cilja je potrebno, da Turčija in Grčija angleškimi silam ne nudita zatočišča, da se torej od Anglije odtrgata in stopita v vplivno območje Nemčije in Italije.

Japonska - Amerika

Na Tihem morju napetost med Ameriko in Japonsko raste v istem izmerju, kakor raste in se vsestransko utrjuje sodelovanje med Ameriko in Anglijo. Na ostrino prihajajo ameriško-japonski odnosi zaradi francoske Indokine. Severna Amerika v sedanji vojni sluti le veliko evropsko predpripravo za veliko merjenje moči, ki bo nastopilo na Tihem morju, ako nastopi položaj, da bo angleški imperij potreboval naslednika.

Za kratek čas

Obed za g. okrajnega glavarja

Bilo je okoli leta 1870., ko je nekdanji škocijanski župnik K. zjutraj pogledal skozi okno in opazil znanega dolenskega šaljivca L., ki je šel mimo župnišča. Pa mu pravi: „Kam pa greste tako hitro? Kam pa se vam tako mudi? Dajte se no hitro kaj zlagati!“ Pa mu pravi L.: „Gospod župnik, danes pa ne utegnem, se mi preveč mudi!“ „Pa kam se vam tako mudi?“ ga vpraša župnik. „V Dobruško vas k R.“ odgovori L. „Pa kaj imate tako nujnega?“ vpraša župnik, „kdo je prišel danes v Dobruško vas?“ „Sam glavar iz Krškega, pa ga grem pozdravit in se mu poklonit.“ „A tako,“ pravi župnik, „dobro, da ste mi povedali, da ga pojedem tudi jaz pozdravit.“ In L. gre dalje, župnik pa v kuhinjo, kjer naroči, da naj pripravijo prav dober obed, ker pride na kosilo sam okr. glavar iz Krškega, ki je prišel v Dobruško vas k R. in ga gre povabit na kosilo. Ko pride župnik v Dobruško vas, najde tam samega L., pa se začudi in vpraša L.: „Kaj, ste sami?“ „Sam,“ odgovori L. „Kje pa je g. okrajni glavar?“ vpraša župnik. „Kje? V Krškem,“ pravi L. „Kaj, ga ni tukaj? Saj ste zjutraj rekli, da je prišel v Dobruško vas?“ „Seveda sem rekel,“ pravi L. „Kaj, mi niste rekli, g. župnik, da naj se kaj zlažem? Pa sem se.“ Dobri in gostoljubni stari župnik pa ni bil nič hud, da ga je L. tako potegnil, vsaj je bil sam kriv, ampak se je smejal in rekel L.: „No, zdaj pa pridite opoldan vi k nam na obed, da boste pomagali pojediti, kar je pripravljeno za gosp. okrajnega glavarja.“

Mestna hranilnica Ljubljanska

je največji slovenski pupilarnovarni denarni zavod

Dovoljuje posojila na menice in vknjižbe

Za vse vloge in obveze hranilnice jarači

Mestna občina Ljubljanska